

Numărul 47. Oradea-mare 25 nov. (8 dec) 1901. Anul XXXVII

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe 1/2, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Trece viața . . .

*Trece viața — treacă 'n pace,
Nu gândesc cum trece 'n sbor,
Eă o lume am în viață
Și în viață am un dor.*

*Dorul meu e — că pe lume
Cât mi-a mai fi dai de viață,
Să trăesc fiind tuită
Și să mor la tine 'n brațe.*

MARIA CIOBAN.

Reporterul Deleanu.

(Fine.)

— Ce zici coconășule, îi cunoști? întrebă birjarul.
— A, nu! Ziceam că am auzit și azi dimineață despre astea, dar nu tocmai așa. Spune mai departe!

— Ei, și cum spusei, încep femeia din trăsura să țipe. Atunci domnu cobori repede din trăsura și voi să fugă, dar ofițiru strigă soldatului:

— Nu-l lăsa Nicolae, pune mâna pe el!

„Atunci îl apucă soldatul și-l ținu așa de bine, că nici să se miște nu mai putea. Indată eși și coconășă din trăsura, nu șeiu ce spusesse repede ofițirului în franțuzește ș-apoi încep să plângă tare. Atunci ofițiru se duse la domnu, spuse soldatului să-l țină bine și-apoi încep să-l arță. Da-i da, coconășule, cu cravașa, de gândiai că o să-l faci praf. Domnu tăcea, ca un peșce. Și după ce-l bătuse, de-mi era mai mare mila de el, îl trânti în trăsura și dându-mi cincî franci, ca să nu mai spun la nimenea cele vădute, imi spuse să plec. Eă plecaiu; domnu se vătă în trăsura și plângea tare. Îl dusei

pană acasă, în strada Lipșcani și-mi spuse și el cu vocea slăbită să nu mai fac vorbă la nimenea, despre ce s'a întâmplat. Pe urmă nu mai șeiu ce s'o fi întâmplat cu coconășă și cu ofițiru.

„Iată coconășule toată întâmplarea“.

Deleanu remase înmărmurit de povestirea birjarului. Eră ceva admirabil pentru el din doue puncte de vedere. Mai întâiu casul petrecut eră foarte interesant și avea să iasă un articol admirabil despre el, care să faci laudă ziarului „Gloria“, să-l faci pe el, reporterul ziarului, să avanseze. Al doilea aflase aproape tot; nu mai avea decât să se asigure, dacă „domnu“, cum îl numia birjarul, fusese într'adevăr Nicu Georgescu. Și Deleanu deveni vesel, fericit, încântat.

Toce mai sună trei ore la orologiul unei biserici pe lângă care trecea și el făcea planuri, că până la patru să stea la prietinu la care se ducea, iar de-acolo să meargă la o cafenea unde să stea până la șase ș-apoi — la redacție! Și-și frecă mânil zimbînd, cum făcea el totdeauna, când eră tare satisfăcut.

Pe lângă acestea mai avea și un inel cu diamante și el gândia cum se va duce într'o zi la domnișoara Elisa, cum i se va recomandă: Me presant Petre Deleanu, redactor la „Gloria“ și gândia, cum se ve bucură ea, când își va aduce aminte de el, cu care eră așa prietină bună, când se află cu întreaga familie la Ploșci. Și-i veni în minte atunci, ce bine petrecu el la srbătorile Pașcilor, când se găsiă acolo. Eră elev la liceu, în clasa VII, venise și Georgică de la București cu care eră bun prietin și vacanța întreagă petrecu în mijlocul familiei Roșeanu. Apoi își reaminti o seară frumoasă, când se preumblă cu Elisa în grădină printre cele doue șiruri lungi de castani înfloriți, cari își întindeau ramurile lor mari și grele, încercate cu flori albe, așa de frumoase și parfumate. Ce glume, ce haz făcea ei atunci de cel mai neînsemnat lucru!

Și Deleanu gândia cu drag la vremurile acelea trecute, așa de senine și frumoase pentru el.

Dar într'aceasta își întrerupse șirul gândurilor, căci trăsura se opri înaintea casei în care locuia prietinelui, reporterul de la: „Pacea“.

Prietinul fusese bolnav de friguri și-acum se mai restabilise. Stetea la masă și cetia, într'o odaie scundă și întunecoasă.

Deleanu îi spuse cauza care l-a făcut să-l ceteze, de și nici nu mai gândia că prietinelui, bolnav cum fusese și nu eșise o săptămână întreagă din casă, îi mai poate da vre-un amănunt în privința scandalului. Dar spre mirarea lui, prietinelui îi spuse că a auzit de la proprietarul casei, despre un scandal întâmplat în seara trecută între domnul Nicu Georgescu și o oare-care domnișoară Elisa Roșeanu și că Nicu Georgescu a fost bătut reu de fratele domnișoarei Elisa, Georgică, sublocotenent la călărași. Alte amănunte nu mai știea nici el.

Acestea înse erau destul, ca Deleanu să fie acum asigurat de mersul afacerii întregi și să se înveselească, să se simtă încântat, gândind la avansarea lui, la visurile lui de mărire, cari îi formaseră obiectul principal de gândire, de când intrase în funcția de reporter.

Vre-o jumătate de oră în urma venirii lui, plecă de la prietinelui pe care-l visitase.

Pe drum gândia la norocul avut în ziua aceea și-și făcea mulțime de planuri, pe cari le va realiza după ce directorul Ionescu îi va stringe mâna cu satisfacție și-i va zice:

— Te felicit, domnule redactor!

Sunați cinci ore la orologiul unui liceu pe lângă care trecea. Își gândi să meargă direct la redacție, unde fără îndoială îl așteptau toți și cu deosebire directorul.

Cătăva vreme în urmă era într'o sală a redacției, unde spre cea mai completă veselie a directorului, spuse cazul întreg și cum era amețit de fumul mării, vorbise cu o așa vervă, că-l admirase sala întreagă. Tocmai cum își închipuise, directorul îl denumi în mod oficial, înaintea tuturor, redactor în locul demisionatului Nicu Georgescu, apoi merse la el, îl felicită și-i ură noroc în noua sa funcție. Apoi veniră ceilalți redactori și-i strinseră pe rând mâna. Deleanu stetea drept, cu fața roșie de emoțiune, cu ochii strălucitori de veselie, mulțumind și zimbând la toți, cari îl felicitau. Acum nu mai avea să umble ziua întreagă prin București, să se arăte prietini și să bea cu toți agenții de poliție și gardiștii de pe strade, singurii, de la cari putea să afle de cele mai multe-ori cele mai multe amănunte în afacerile lui de reportaj. Acum era redactor și într'adevăr, că în noua sa funcție avea multe lucruri grele de făcut, mai grele cu mult decât în funcția de reporter, dar totuși acum era avansat, avea vadă mai mare, leafă mai mare și de-asupra tuturor era mulțămirea sufletescă ce-o simția, vedându-și realizate dorințele lui de-a fi redactor, visate de-atâta vreme.

În numărul din patru septembrie al marelui ziar „Gloria“, în ediția de dimineață, apărură pe pagina întâia, cu titlul imprimat cu litere groase, următorul articol:

„Pentru cetitorii noștri!

Marele scandal din capitală: Georgescu—Roșeanu.

„Având totdeauna cea mai vie dorință de a servi

cât se poate mai bine pe onorații noștri cetitori, cu cea mai mare plăcere dăm loc în ediția aceasta a ziarului nostru următorului fapt, petrecut în capitala noastră alaltăieri seara, în ziua de doi septembrie curent.

„Domnul Nicu Georgescu fost redactor la ziarul nostru și bine cunoscut în capitala întreagă și, pe care am trebuit să-l demisionăm din cauza purtării lui înmorale, se pare că n'a învățat nimic din trecut. Alaltăieri seara mergând în str. Sf. Spiridon cu o trăsura anume luată pentru scopurile sale, așteptă pe dsoara Elisa Roșeanu, singura fiică a onorabilului inginer Alesandru Roșeanu, până când zisa dsoară eși din casa cu nr. 45 unde avea oră de pian în fiecare seară de la cinci până la șase ore. Cum o vedu eșind, dl Nicu Georgescu merse în urmă-și, o apucă fără de veste pe la spate. Dsoara Roșeanu dete un țipet, dar atunci numitul domn îi astupă gura și-o duse repede în trăsura cu care venise, având înțelegere cu birjarul să-i ducă în goana cea mare până la Chitila. Cum era atunci o ploaie mare, pe str. Sf. Spiridon, care și de altfel are totdeauna o circulație mică, nu mai era nimenea, așa încât nu se putu observa această întâmplare. Cu toate acestea doamna Eremie, profesoara de pian, auzind țipetul merse repede la fereastră, care era deschisă și ajutată de lumina unui felinar din stradă, vedu tot ce se petrecu. Dar într'un momont dispărură trăsura, pe stradă nu mai era nimeni așa, că cu toate strigătele ei, n'o auzi nimeni. Câteva minute în urmă înse, veni cu trăsura fratele dsoarei Roșeanu, sublocotenent la călărași, voind să ia pe sora sa. Înmediat fu anunțat de doamna Eremie despre cele petrecute și dl sublocotenent plecă la moment, iritat, speriat, de cele auzite.

„Cu multe greutate se putu ajunge trăsura, care se urmăria. Atunci dl sublocotenent prinse pe dl Georgescu, care voi să fugă și-l bătă cu cravașa așa de bine, încât dl Georgescu va fi nevoit să stea în casă cel puțin vre-o două săptămâni, în urma rănilor primite în afacerile sale de onoare. Apoi dl Roșeanu se întoarse acasă cu sora lui, care era leșinată de spaimă.

„Și nevoind ca lumea să detragă ceva din numele bun al familiei Roșeanu, se făcu tot posibilul din partea membrilor ei, ca afacerea aceasta să rămână secretă pentru ori-ce strein. Noi înse, grație serviciului nostru de reportaj, totuși am aflat tot mersul afacerii, ceea ce nu împedecă înse pe nimeni să fie asigurat și mai departe, de numele bun și onorabil al distinsei familii Roșeanu.

„Mai facem cunoscut on. noștrii cetitori, că dl N. Georgescu a concurat ca profesor la liceul Radu-Negru din capitală. Întrebăm acum pe cetitorii noștri, întrebăm pe dl director al liceului și n sfârșit întrebăm pe toată lumea, cum va putea fi ales dl N. Georgescu cu o așa reputație? Nu liceul Radu-Negru, care trece ca cel dintăiu liceu din capitală, dar nici cea mai mică școală nu trebuie să aibă în personalul său didactic un astfel de individ, care ar compromite-o în toate privințele.

„Sub un astfel de profesor să se facă morală, să se facă educație într'o școală, sub îngrijirea unui astfel de profesor să se facă instrucția elevilor, cari mai târziu vor conduce afacerile statului nostru? Întreg liceul și-ar perde renumele de care se bucură de-atâta vreme; ar fi un scandal în sfârșit această

alegere, mai mare decât acela pe care l-a făcut *onorabilul* candidat. Facem apel prin urmare la ori-cine, să se ferească de relații cu dl Georgescu, cari ar avea în tot cazul numai desastroase consecințe.

„Se poate asigura ori-cine de cele zise de noi, mergând la dl Georgescu acasă, str. Lipscani 63, unde-l va găsi cu capul legat în bandage și cu fața brăzdată de rănilor provenite din cravașa dlui sublocotenent Roșeanu“.

Tot în numărul acela apărură și denumirea de redactor a lui Petre Deleanu.

În ziua următoare ținându-se sârbătoare și redacția fiind închisă, noul redactor de la „Gloria“ avu ocazie să se „arâte“ ziua întreagă. Umblă pe strade cu aerul unui bărbat cu mare importanță și-i părea că toți, cari se uită la el, îl admiră, știindu-l avansat. Merse prin prăvălii, cumpără unele lucruri de cari nici nu avea trebuință, numai să poată spune:

— Să le trimiți la mine acasă, strada Mircea-Vodă 75; veți întreba pe portar de Petre Deleanu, redactor la „Gloria“.

Și eșiă zicând apăsă un „salut“, arătându-se grăbit, îngrijat.

Și câteva zile în urmă, ținându-se alegerea de profesor la liceul Radu-Negru, Nicu Georgescu nu reuși, iar după vre-o două săptămâni, când se restabilă, se răspândi șvonul că a plecat din București să-și caute o ocupație în provincie.

Iar directorul Ionescu, satisfăcut peste măsură de mersul favorabil al lucrurilor, se duse din nou la redactorul Deleanu și-i strinse mâna cu prietenie:

— Îți mulțumesc încă-odată, domnule redactor, mi-ai făcut un mare serviciu!

Brașov.

STELIAN RUSSU.

Îubita mea.

*Nici nu șciam odinioară
Cui aş avea de mulțămînt
Norocul, că în calea vieții
Tu înger dulce m-ai țesit.*

*Ah, cât ai fost de 'ncântătoare
Acele seri, ce-am petrecut,
Dar clipele de fericire
Atât de grabnic ai trecut.*

*De e să nu ne mai vedem
Îubita mea p'acest pămînt,
Icoana-ți gingașe m-a fi
Un suvenir atât de sfînt.*

*Că te-am iubit cu-atîta foc,
Am martor lacrimi, ce-am vîrsat,
Dar tu placi dragă tuturor
Și eu te țert că m'ai uitat!...*

(Tradusă din germaneșce.)

ELENA DIN ARDEAL.

Frumosul.

Studiu psihologic.

Frumosul ca concepțiune psihologică.

De frumos dăm în lumea tainică a psihologiei ca făcând parte întregitoare artei.

Figura III.

Fericirea

frumos, motiv : armonia, suma : sublimul,
plăcut, „ : „ , „ : voluptatea,
folositor, „ : „ , „ : indestulirea,
ne indică că acești trei frați mitologiei: frumosul, plăcutul și folositorul, au acelaș motiv, armonia, — miscere utile dulci — iar suma lor e de asemenea înrudită; căci sublimul condiționează voluptatea și indestulirea sau mulțumirea internă, și vice-versa. Cu alte cuvinte ceea ce e sublim, stârnesce voluptate și e izvorul unei mulțumiri resimțite în inima noastră. D'asupra acestora pluteșce fericirea.

Dar precum fericire nu există pe pămînt, — căci la momentul ce ni se pare a fi cuprînși de ea, dispare ca o nălucă, nelăsându-ne în urmă-î decât gustul acerb al unei amare decepțiuni, — nici putem avea asupra acesteia, ori a motivelor ei, decât o înțiuine vagă, care variază, se conformă boldului inimii noastre, și se edifică după gradul stării noastre culturale.

Schoppenhauer susține că deliciul amorului nostru, de pildă, nu e proprietatea noastră, ci ne este impus de destin, pentru scopul conservării speciei noastre.

Șigur că toate particularitățile noastre inerente nu sînt câștigul nostru, ci ne sînt date pentru un scop oare-ș care, fie acela al conservării speciei, fie altul mai îndepărtat, dar neperceptut de mintea noastră.

Frumoseța nu poate fi luată ca sumă, ci numai ca calitativ al frumosului.

Folositorul mai poate avea ca motiv și necesarul, dar acesta trebuie să fie în raport armonic cu particularitățile noastre psihice, va să zică în ultima analiză — tot armonia este merită pentru a servi ca motiv indestulirii sau mulțumirii noastre sufleteșci.

Frumosul ca obiectivitate psihologică.

În genere este imposibil a da o definițiune promptă concepțiunilor psihologice. Nu aceea e veșnicia, de pildă, ce noi o putem imagina de a fi; nu acela adevărul pe care-l credem, și nu aceea dreptatea la care visăm.

Nici asupra frumosului nu ne putem pronunța, decât din punctul de vedere al subiectivității noastre cumulative.

Precum pe terenul eticeii nu poate fi o morală creștină, alta budhistă ori științifică, din simpla cauză că adevărul numai unul e. Nu putem deci trată decât despre o conduită morală din punct de vedere creștin, budhist ori al priceperii noastre. Tot așa de bine nu putem trată nici despre artă, în special despre frumos, decât din punctul de privire al subiectivității noastre cumulative.

Frumosul obiectiv se creează.

Noi încă-l putem crea, dacă avem particularități inerente menite la creerea acestuia.

Acest frumos creat de noi va ajunge poate suma sa sublimul, dar sublimul iarăş numai întru cât noi îl putem înţelege.

Sigur că creaţiunea noastră nu va ajunge perfecţiunea în sensul propriu al cuvântului, — de a cărei subdivisiune se ţine sublimul, dar o poate atinge, — cu cât o atinge mai mult, cu atât creaţiunea frumosului nostru va fi mai frumoasă, sublimă chiar.

Frumosul, ca adjectiv, are pe comparativul mai frumos, de tot frumos, sublimul nu, precum nici o sumă a concepţiunilor abstracte nu-l poate avea.

Când constat despre o copilă, de pildă, că e frumoasă, frumseţa ei numai în comparaţie cu alte copile îmi poate isbi în ochi.

Frumseţa copilei mai departe nu poate fi considerată decât — după cum ne şi obicinuim a zice — ca un dar al lui Dzeu; căci părinţii i-au împrumutat particularităţile frumseţei în mod inconşti.

Tot aşă e şi artistul cu opera sa.

Normele după cari ne formăm judeţiul asupra frumosului sânt toate de estetică.

Frumosul e compus din culori. Culorile au tonuri şi rase, cari isvoresc din agregatul motivelor psihologice, ce se adăpostesc în sinul reprezentantului aceluia.

Acest reprezentant al frumosului poate fi o fiinţă vie, un produs al naturii sau al imaginii unui artist, în sfârşit o invenţiune.

Tonurile şi rasele trebuie să stee în raport armonie atât între sine, cât şi faţă unele de altele, pentru ca din aceste să ţişnească frumseţa.

În proporţia în care aceasta armonie se complimentează, atinge şi frumosul suma sa — sublimul.

Cu cât agenţii complimentării cooperează mai mult, cu atât armonia, motivul frumosului, va fi mai completă.

La sublim acordul motivelor psihologice trebuie să fie complet.

La pictură şi sculptură motivele psihologice îşi au isvorul în imaginea artistului, care prin esecutare le aduce în relief.

Motivul armoniei e variaţia pe care o stringe într'un mănunchiu căruia-i dă parfumul romanticităţii.

„Nu totdeauna scrierea cea mai bună dramatică e şi cea mai bună piesă teatrală“.

Cu cât într'o piesă e mai mare variaţia, şi cu cât aceasta variaţie are un acord mai armonie, cu atât va fi mai frumoasă.

Lipsa romanticităţii răpeşte decorul frumseţei.

Variaţia dă coloritul munţilor de bucurie, şi umflă apele văilor de necaz.

Fiecare fiinţă, fiecare plantă, chiar şi natura anorganică adăpostesc în sinul său motive psihologice, pe cari energia le desminte, iar cultura aduce la lumină.

Nu mai creerul omului este totuş întru atât adaptat, întru cât prin ajutorul acestui organ să putem desfăşura aceste motive psihologice, să ne putem da seamă de ele şi să resimţim farmecul lor.

DR. DIMITRIE MAGDU.

Norocul este în totdeauna acelaş, de aceea nici n'ai ce să povesteşti despre el. Pe când nenorocul are atâtea feţe, după inima în care locuieşte.

(Carmen Sylva.)

Să nu te joci cu jurământul.

Comedie în trei acte de *Alfred de Musset*.

(Urmare.)

ACTUL II.

Scena I.

O alec.

Între *Valentin* şi *Van Buck*, acest din urmă cu braţul legat într'o cârpă.

Van Buck. Nenorocitul, e adevărat că ţi-ai scrintit braţul?

Valentin. Foarte adevărat. Şi dureros.

Van Buck. Nu ştiu care din noi doi e acum mai de ruşine. Unde s'a mai pomenit aşă extravagantă!

Valentin. Dar imi trebuia un pretest, pentru ca să intru incognito în casă. Cu planul meu, în ce chip ai zice domnia-ta ca să me fiu presintat în o familie onorabilă? Am dat un louis d'or birjarului, ca să me răstoarne în faţa castelului. Omul meu, bravo lui! şi-a făcut datoria pentru plata ce a luat, cum nu se putea mai bine. A tras în şanţ cu un eroism neîntrecut şi dacă mi-am scrintit braţul, sânt eu singur de vină că l-am scrintit. Vorba e că m'am imburdat şi nu me plâng de nimic. Din contra, scrintitura aceasta imi este binevenită, pentru că împrumutată afacerii un colorit de adevăr.

Van Buck. Ce vrei acum?

Valentin.. Să nu crezi că vreau să o iaş pe domnişoara de Mantes, ci am venit aici pentru ca să-ţi dovedesc, că aş avea de ce să me tem de a o peţi. Pân' acum toate merg strună. Domnia-ta te-ai ţinut de cuvânt ca un Regul, ori Hernani; nu mi-ai zis nepoate, ceea ce ne eră un punct dintre celea mai grele. Ei, iată-me primit şi găzduit în o frumoasă cameră verde, pe masă florii de portocal, de-a supra patului o draperie albastră. Tot respectul, — baronesa domniei-tale me găzduieşte tot aşă de bine, precum de prompt m'a răsturnat birjarul meu. Numai de ar merge tot bine şi de aci înainte. Să vedem; întei fac declaraţia, al doilea îi scriu un bilet.

Van Buck. Ba nu. Eşti nu voi suferi odată cu capul această glumă rea.

Valentin. Aşă? Domnia-ta te laşi de toameală? Bine; precum doreşti. Dar atunci me las şi eu.

Van Buck. Nepoate.

Valentin. Care va să zică, n'am decât să aştept posta, pentru a me întoarce la Paris şi am isprăvit şi cu toameala şi cu însurăciunea; iar domnia-ta, dacă vrei, me vei desmosteni.

Van Buck. Goangă blăstemată! Dar cum la naiba m'am vîrit eu în incurcătura asta? Ei, să ved...

Valentin. Adu-ţi aminte unchiule, cum ne-a fost vorba. Domnia-ta te-ai învoit, ca îndată ce se va dovedi că fiitoarea mea ar avea poftă de a me înmănuşă cu anumite mănuşi, s'o las în pace şi că aş fi bun de legat, dacă aş mai vrea să o cer. Iar acum, după ce am intrat în horă, sper că domnia-ta vei recunoaşte că e bine, just şi de cuviinţă ca ce am început, să fie dus la îndeplinire. Fă bine dar şi nu me necăji; ci imi dă mână liberă până în sfârşit. Ce voi zice, lasă să fie zis, în ce voi încercă

Când țarul călătorește.

nu îmi face greutate și dacă voi putea să fac ceva, las-o făcută.

Van Buck. Dar domnul meu, sînt totuș unele lucruri, unele margini... Te rog numai să-ți aduci aminte, că dacă te-î alege cu ceva -- O, te-î alege...

Valentin. Dacă aleasa noastră este astfel, precum o crezi domnia-ta și precum mi-ai descris-o; bravo ei! Și în acest cas nu e nici un reu pentru noi. Dar închipuește-ți că eu aș fi ori-care întăvenit și într-o zi me îndrăgostesc turtă de Cecilia de Mantes virtuoașă soție a lui Valentin Van Buck. Gîndește cât sînt de întreprinzători tinerii de azi și de câte nu e capabilă o inimă iubitoare! Câte stăruințe! Ce scrisori de câte patru pagini! Ce șiroaie de lacrimi! Și câte zaharicale! Ori un amarez cunoaște vre-o pedecă? Și în urmă pentru ce ai putea să-î ceri socoteală? Ce reu a făcut? De ce să te ofensezi? El iubește. O, unchiul meu, adu-ți aminte de timpul când iubiai domnia-ta.

Van Buck. În tot timpul am fost decent, da, și îmi place să cred că vei fi și domnia-ta. Iar de unde nu, am să spun tot baronesei.

Valentin. Dar eu nu voiesc să fac nimic ce ar putea să supere pe cineva. Întăi vreau să fac declarația, apoi să scriu câteva bilete, a treia să me înțeleg cu cameriera, a patra să me furieș în cea odăiță, a cincia să iaț ceară de pe lacăt, a șeasa să-mi caut o scară de funie și să sgăriu geamul cu un inel, a șaptea să me arunc în genunchi declarînd „Noua Heloisă” și a opta, dacă nu voi fi isbutit după toate acestea, să me arunc în lacul cel mai de aproape. Dar jur că voi fi decent, că nu voi scoate din gura mea o singură vorbă grosolană și peste tot nimic neuviincios.

Van Buck. Tu ești un destrăbălat fără de rușine și eu nu voi suferi nimic din toate acestea.

Valentin. Dar te rog să ții seamă, că dacă voi lua acum pe domnișoara de Mantes, peste patru ani va vini altul și va face întocmai tot ce spusei mai înainte. De unde să știu eu rezistența ei, până când nu am încercat-o? Altul ar încerca mai mult chiar și nu s'ar mulțumi cu un restimp așa de scurt. Și eu la rîndul meu, dacă nu cer decăt opt zile, o fac numai de hatirul domniei-tale.

Van Buck. Frumoasă cursă! Dacă aș fi putut prevedea toate acestea!

Valentin. Și ce îți părea că prevedei, când ne-am croit planul?

Van Buck. Dar, amice, îmi părea, credeam — credeam că o să faci curte acestei ființe june -- dar politicoș... așa de pildă, să-î... să-î spui... ori dacă din întâmplare... și — nu știu nimic... Dar al naibei să fi! Tu îmi sfărșești zilele.

Valentin. Uite, vine Cecilia, veți-o toată albă? Ascunde-te iute în desis. Domnia-ta vei fi mărturie la deschiderea luptei...

Van Buck. Dacă te primește cu receală, o vei lua? (Se ascunde în desis.)

Valentin. Dă-mi pace și să nu te ivești; dușmanca a părăsit alea și vine spre noi. De altcum îmi pare foarte bine, că domnia-ta vei fi mărturie la ceea ce se va petrece. După ce m'ai făcut smintit, mi se face cum să-ți dovedesc că dacă e să alegi între extravagante, celea mai riscate sînt totodată și celea mai norocoase. Și vei vedea ce pot — adăugîndu-le puțină îndemnare — ranele onorabile primite pentru a plăcea frumuseții. Judecă domnia-ta

și spune-mi, ori de nu îmi șade bine brațul acesta înfășat? Ei, ce! De-s palid, cu atăt mai bine:

Un june bolnav cu pasul rar...

Dar acum nici o vorbă. Acú-i acú! Eă merg de me așed sub un arbore, ca un păstor din alte vremi.

Scena II.

Van Buck, ascuns în desis, *Valentin*, *Cecilia* intră cu o carte în mână.

Valentin. Bună dimineața domnișoară. Cum? Așă de vreme în parc?

Cecilia. Ah, domnia-voastră sînteți? De-abia v'am recunoscut. E mai bine vătămătura ce ați primit-o la braț?

Valentin (a parte.) Vătămătură! Ce cuvânt poeit. (Cu graț înalt.) Sînteți prea gentilă domnișoară. Sînt unele rane, pe cari omul le suferă cu drag.

Cecilia. Vi-a servit dejunul?

Valentin. Sînteți prea bună. Între virtuțile secului domniei-voastre ospitalitatea este fără de îndoială de mare valoare; dar așă de dulce, așă de prețioasă ca la domnia-voastre, unde ar mai fi oare? Și dacă interesul ce binevoiti a-mi arată...

Cecilia. Voi spune să ve ducă ceva de îmbucăt. (Iese.)

Scena III.

Valentin, *Van Buck* intră.

Van Buck. O vei lua! Zic că a fost sublimă. Cătă naivitate! Ce pudoare divină! Să tot cauți și n'ai putea să-ți afli una mai pe plac.

Valentin. Un moment, unchiule, un moment! Domnia-ta prea grăbești.

Van Buck. Și de ce nu? Ce mai vrei? Nu veți cu cine ai de a face? Ah, aceasta va fi tot așă, cât va trăi! Tu vei fi fericit cu acest giuvaer de femeie. Hai să spunem totul baronesei; eu me însărcinez să o împăciuesc.

Valentin. Ceva de îmbucăt! Cum poate să vorbească o fată mare în felul acesta? Și domnia-ta mai ceri să-mi placă? Nu-mi place. E urită, e gască. Adio, unchiul meu! Me întorc la Paris.

Van Buck. Glumești? Atăta ți-e cuvîntul dat? Asta îți este stăruința dacă te-ai apucat de un lucru? Ori n'e iaț peste picior? Ori me socoti drept un berbant de specia domniei tale? Și abuzezi de indulgința mea nesocotită pentru a-ți face pécătoasele tale șiretlicuri. Me tem că sub masca acestei probe încă nu te gîndești decăt la o nouă seducere. Pe zilele mele! Dacă aș ști eu asta!...

Valentin. Nu îmi place. Nu e vina mea, dacă nu îmi place. Ori m'am legătuit eu că o să-mi placă?

Van Buck. Cum poate să nu-ți placă? Ea e drăguță, ori eu nu mai ved bine. Are ochi mari și frumoși, pěr superb, talie ca și toate, o creștere perfectă, vorbește englezește și italienește, va primi o zestre de treizeci mii franci, iar pe urmă o zestre frumoasă. Ce vină poți să-î afli, și pentru ce nu o vrei?

Valentin. E vorbă că nu prea poți să-ți dai seamă pentru ce îți place, ori nu îți place cineva. Eă știu atăta că ea nu îmi place mie. Lasă-me în pace cu vătămătura și îmbucătura ei.

Van Buck. Așă vorbește orgoliul ofensat. Dacă

eū nu aş fi fost de faţă, me rămăşesc că ai fi grăbit să-mi povesteşti lucruri minunate despre întel-nirea aceasta şi să te laudî cu speranţe mari. Domnia-ta îţi inchipuiai că o vei cuceri într'o clipă. Asta-î asta! Ieri seară ţi-a plăcut, cu toate că abia ai vădut-o în treacăt, pe când se indeletnicia împreună cu mamă-sa, ca să te îngrijească în urma accidentului domniei-tale nebun. Iar acum îţi pare urită, fiind că nu îţi face curte. O, te cunosc eu prea bine şi nu me dau bătut cu una cu două. Iar deocamdată nu îţi permit să pleci de aici.

Valentin. Cum voveşti domnia-ta. Eū îţi spun de nou că nu o vreau. Imi pare urită şi are un aer revoltător de prost. Ochiu îi sînt mari, dar ce folos dacă nu exprimă nimic? Părul îi este frumos, dar fruntea îi este urită; cât despre talie, doar asta ar fi tot ce are mai bine potrivit, de şi domnia-ta o afli de-abia ca şi la altele. O felicit, dacă şcie italieneşce, poate în italieneşce e mai cu spirit decât în franţuzeşce; iar dacă e vorbă de zestre, să şi-o ţină pentru sine; eū o doresc tot atât de puţin ca şi îmbucătura ei.

Van Buck. Cine a mai pomenit aşă lucru! Pei de aci să nu te mai ved! Am mai spus eū că tu eşti bun numai ca să născocesci năsdraveni şi să şcii că nu îţi voi mai purtă de grije. Ia-ţi o spelă-toreasă, dacă îţi mai place aşă. Acum ai prins norocul cu mâna şi vrei să-l arunci de la tine; fie, de pe partea mea, cum ţi-î aterne, aşă te vei culcă. Ddeu şcie numai câte ţi-am suferit de trei ani încoace; altul doar...

Valentin. Uite unchiule, dacă nu me înşel, ea vine iar către noi. Nu o vezi printre arbori? Acum trece din nou spre desiş.

Van Buck. Unde? Ce? Ce spuî?

Valentin. Nu vezi în dreptul liliacului o fustă albă? E densa, iute unchiule, ascunde-te iar în desiş, ca să nu ne vadă împreună.

Van Buck. La ce folos, dacă nu îţi place.

Valentin. Cu toate acestea vreau să mai încerc odată, ca să nu poţi zice că am judecat prea în pripă.

Van Buck. O vei luă, dacă te va primi tot aşă de rece şi acum?

Valentin. Pst! Nici un cuvânt! Iat-o că vine.
(Van Buck se ascunde.)

Scena IV.

Van Buck ascuns în desiş, *Valentin.* *Cecilia* intră.

Cecilia. Domnul meu, mama ve întreabă dacă voiţi a plecă astăzi?

Valentin. Da, domnişoară, şi am trimis deja ca să-mi aducă o trăsură.

Cecilia. În salon se joacă whist şi mama vi-ar fi foarte îndatorată, dacă aţi remănoa de al patrulea.

Valentin. Regret, dar nu ştiu să joc cărţi.

Cecilia. Şi dacă voiţi să luaţi prânzul cu noi. Avem fasanî umpluţi.

Valentin. Ve mulţumesc, dar nu mânânc fasanî.

Cecilia. După prânz vin oaspeţi şi vom dansă mazurca.

Valentin. Scusaţi domnişoară, eū nu dansez nici odată.

Cecilia. Pecat, adio, domnul meu. (Iese.)

(Va urmă.)

Tradusă de

LUCIAN BOLCAŞ.

Doine populare din Bihor.

(De pe valea Crişului repede.)

Frunză verde ruptă 'n nori,
Vai de maica cu feciori,
S'amăreşce până-î creşce,
Dacă-î gată de crescut,
Vine-o carte ş-o poruncă,
La cătane să se ducă,
Pe drumul Aradului,
Pe seama 'mpăratului.
— Du-te maică la birău,
Şi umblă de baiful meu,
Că io is fecioru teū.

Căţi 'sdrenţari şi opincari,
Toţi is fireri şi căprari,
Numai eū pruncuţ de popă,
Me puse neamtu la dobă,
Nu mi-î greu c'o port în spate,
Ci mi-î grea că n'o şciu bate.

D'astă vară până 'n sară,
Me culcai pe prag afară,
Auđii ceva bătënd,
Şi biraele vinind,
Biraele şuşcuid
Şi fearăle zurzând;
— Scoală maică, scoală dragă,
Că biraele me leagă,
Cu fire de primă neagră,
Şi cu mētasă roşie,
Şi me puseră 'n cocie,
Să me ducă la robie;
— Robii patruzeci de zile,
Cu genunchi pe grăunţe,
Şi cu ochii la drăguţ.

Vecină cu fată mândră,
Dumnezeu casa-ţi aprindă.
Şi casa şi poata,
Derce nu mi-ai dat fata.

Du-me Doamne de aicie,
Cu cai şi cu cocie,
Du-me Doamne şi me lasă
Unde-î răchia pe masă. —

Frunză verde ogârşceană,
Tucu-ţi ochiu ş-o sprânceană,
Şi cērcelu din ureche,
Şi gura când mi-a fi sete.
Mariscuţă fată 'n pēr,
Faceţi-ai gura isvor,
Când oi beă să bea cu dor,
Din cel capet de ogor,

Me dusei pângă Bărcău,
Vēdu-î poale cu fitēu,
Ciuntară sufletu meu,
Din călcăie le lovia,
Ciuntară d'irima mea,
Poale noue 'mpăturate,
Me băgară la pēcate.

NICOLAU FIRU.

SALON.

Cronică literară.

Când în Germania, după marile genii cari au scris pe la sfârșitul veacului al 18-lea, și pe la începutul celui al 19-lea, — a urmat o decadentă literară, care după ce a avut un moment de înviore în literatura revoluționară din 1848, când au scris: Heine, Freilgrath, George Herweg, Dingelstadt, Börne etc., — a mers tot din reu în mai reu, s'a ridicat din toate părțile un strigăt de salvare, care a devenit din ce în ce mai mult devisa unei renașceri artistice. Strigătul eră: „Zurück auf Goethe!“ — înapoi la Goethe, adevărat reluați ca exemplu pe Goethe și pe toate geniile contemporane lui, în special pe artistul între artiști, pe primul cântăreț al libertății în Germania, pe Friedrich Schiller.

De la Alexandri la Eminescu, și de la acesta la Vlahuță, am avut de înregistrat o scurtă perioadă de timp în care literatura noastră promitea să nu-și scoboare nivelul. De la Vlahuță începe înse — poate cu singura excepție a lui Coșbuc, o plantă transplantată în agrul literar, din Danemarca naționalității noastre, din Transilvania, — incontestabil că avem de înregistrat o scoborire a nivelului nostru literar, o decădere chiar.

Știu că glasul meu nu este destul de puternic pentru ca să poată determina curente literare și nici nu am pretențiunea de a voi să fac aceasta. Dar cred că la slabul meu glas se vor asocia încă multe altele, poate chiar și mai autorizate, și astfel se va determina un curent în literatura noastră, care să pună pe scriitorii noștri de talent — talentele nu ne lipsesc — iarăș pe calea cea bună. Cum altă dată în Germania a răsunit strigătul: „Să ne întoarcem privirile iarăș spre Goethe!“ — tot astfel și la noi din toate părțile strigătul: „Să ne întoarcem privirile, gândul și inima spre Alexandri“. Optimismul lui sănătos, curățenia sa artistică, genul său atât de eminent național, de sigur că va infușa sânge nou și sănătos și înviorător talentelor noastre otrăvite de pesimismul negru al unei filosofii care a închis ochii la tot ce-i frumos și vesel în natură, și a vădut numai fatalitățile dureroase ale acesteia, fără a-ș da seama măcar că și aceste fatalități sunt o dovadă de măreția naturii și de a-tot înțelepciunea aședămintelor ei.

De ce să ne întoarcem privirea spre Alexandri și nu spre celalalt mare poet al nostru, spre Eminescu?

Răspunsul e lesne de dat. De la apariția lui Eminescu, și această apariție nu coincide cu momentul în care el și-a publicat primele sale opere de valoare, ci cu momentul în care au devenit populare în cercurile literare, cu momentul în care opera lui a întunecat într-o câțva chiar pe aceea a lui Alexandri, el a înriurit exclusiv asupra poezilor noștri, — căci un lucru e cert, în generațiunea mai nouă este

infirm numărul acelor cari l-au citit și-l citește serios pe Alexandri, față cu al acelor cari l-au citit și-l citește pe Eminescu. Aceasta o dovedește și faptul că Eminescu a fost tipărit și retipărit în zeci de edituri și edițiuni, — Alexandri abia acum reapare în vestminte nouă pe piața cărților noastre.

Influența lui Eminescu a fost deci decisivă în ultimele decenii, asupra literaților și amatorilor noștri de literatură, și aceasta influență se resimte pretotindeni: în versurile ce s'a scris de la el începe, în prosa și în drama ce s'a produs de la el începe. Pesimismul crunt și dureros pentru prezent, frumosul și fericirea pentru trecut, debandada generală, căderea în prăpastia întunecoasă și fără fund pentru viitor, — iată notele caracteristice trase de la Eminescu și pe cari le găsim la toți micii lui epigoni. Viața „o poveste tristă și goală“ moartea idealului dorit, odihna vecinică, și nici măcar chinul lui Hamlet că această odihnă ar putea fi turburată de visuri, iată filosofia frumos expusă și adânc simțită a lui Eminescu, și fondul prost spus și nesimțit: al epigonilor sei decadentii. „Decât un vis sarbed mai bine nimic“ — iată ce spun toți poezii noștri cu sau fără talent, mai mult fără —, de și nici nu visează și nici cu seninătate nu privesc eternul și pentru ori ce om hidosul *Nimic*.

Înriurirea lui Eminescu a fost deci fatală. De sigur că și lipsa de talente a contribuit la aceasta, dar nu mai încapă îndoială că dacă puținele talente de cari ne-am bucurat ar fi avut un exemplu mai simplu înainte lor pe care să-l imite, dacă n'ar fi avut pe Eminescu, pentru a căruia imitare se cere nu numai să fii artist, ci și profund cugetător, de sigur că ele s'ar fi relevat mai mult și s'ar fi evitat astfel continuarea unei decăderi care a condus acum la o completă secetă.

Acest exemplu incontestabil că putea să fii nemuritorul Vasile Alexandri, de la care poezii noștri ar fi putut învăța că nu trebuie să faci filosofie profundă, atât de profundă încât să nu o poată pricepe nimeni, nici chiar tu, pentru ca să fii poet sau artist mare, ci că ajunge pentru aceasta ca să cânti:

... natura 'n înflorire,

Simțirea omenească, a patriei mărire ...

Opera poetică a lui Vasile Alexandri este nu numai cea mai frumoasă a tinerei noastre literaturi, ci conține unele piese cari ar face podoaba unei literaturi cu un trecut mai lung și mai mare. Ca să nu ia decât un exemplu, *Pastelele*, aceste delicate giuvaieruri, fiecare bucată o lucrare de maestru, câți sânt cari au pătruns și priceput toată frumusețea lor?

Trebuie să ne întoarcem privirile spre Alexandri. Opera lui este un izvor nesecat, limpede și răcoros, la care ar putea să se adape o generațiune întreagă de poezii și de talente mari.

Dar pentru a ajunge la aceasta, pentru a îndrepta talentele spre acest vechi și uitat izvor, ce ne trebuie?

Eminescu, am spus-o, n'a influențat în mod atât de decisiv, cum șcim, asupra literaturii românești din ziua aparițiunii primelor sale lucrări de frunte. Abia atunci când un critic priceput, el însuși artist, a făcut analiza operei eminesciene, a pus în evidență comorile neprețuite de artă și gândire cari se cuprind într'înșă, ochii publicului s'a deschis, Eminescu a devenit poetul popular, de toți citit, de toți

imitat, giganticul care întrecea cu un cap în înălțime pe toți fruntașii literaturii noastre.

Const. Dobrogeanu-Gherea a fost mult pismuit și mai atacat. Astăzi înse nu cred să se mai găsească cineva care să nege, că acestui om, pe care nu-l prețuim în deajuns, i se datorează faptul că operele atâtor poeți și artiști de talent, cari altfel ar fi fost gustate numai de un réstrins cerc de cititori, au ajuns ceea ce trebuie să fie operele literare și în special cele poetice, adică bunuri naționale.

Gherea a pus în relief părțile mai frumoase din opera lui Eminescu, a sintetizat într'o formulă mai scurtă filosofia acestuia risipită prin diverse poezii, și a deșteptat astfel curiozitatea publicului cititor, înlesnindu-i tot odată priceperea lucrării nefericitului poet.

Asupra lui Alexandri, Gherea n'a insistat în nici una din scrierile sale. Iei colo găsim câte o observație asupra părintelui literaturii noastre, dar atâta tot. Se vede că eră din capul locului în intențiunea lui Gherea ca să scrie acel studiu critic asupra lui Alexandri, care de atâtea ori a fost anunțat, și meret întârzie de a apare. Iată de ce în bună parte Alexandri, cel mai artist dintre poeții noștri, a fost întunecat în judecata poporului, de către măreața figură a lui Eminescu. Iată și de ce influența lui Alexandri asupra artiștilor ce i-au urmat a fost aproape nulă, pe când aceea a lui Eminescu, artistul de toți priceput și admirat, mulțumită unei critici dintre cele mai splendide ca analiză și concepție, a fost universală.

Dar astăzi, când influența aceasta s'a dovedit a fi atât de nefastă, când fiecare cunoscător al lui Alexandri simte că e de neapărată nevoie ca acesta să-și reia locul de onoare ce se cuvine, pentru că de la întoarcerea spre densus, de la priceperea mai bună a lui, aternă poate viitorul literaturii noastre, dl Gherea este dator să ne dea studiul critic asupra Bardului de la Mirceșei, pentru ca ori-cine să regăsească nestimatele ce conține opera acestuia, pe care cei mai mulți o privesc astăzi cum nepriceputul privește blocul de piatră care ascunde comoara neprețuită a aurului selipitor.

Știu că argumentația acestui articol presintă ici-colo lipsuri. Influența lui Eminescu n'ar fi fost atât de mare, dacă filosofia lui n'ar fi găsit în cititorii și artiștii noștri un teren priincios; aceasta nu slăbește întru nimic cele susținute de mine, și incontestabil că fără poetisarea prin Eminescu a filosofiei lui Schoppenhauer, aceasta nu s'ar fi răspândit cu atâta ușurință la noi și n'ar fi corupt atât de lesne inimile și gândirea tinerilor noștri de talent.

Acela care l-ar descoperi din nou pe poetul genial Alexandri, și numai Gherea o poate face, ar îndeplini o mare operă de bine, căci această descoperire poate să fie de cel mai înviorător efect asupra literaturii noastre.

Aceste reflecții mi le-a inspirat primul volum din ediția populară a „Operele complete ale lui Vasile Alexandri“, care conține toate poeziile marelui Bard.

B. BRĂNIȘTEANU.

LITERATURĂ.

Novelele dluî V. R. Buticescu, despre care am scris în numărul trecut al revistei noastre, vor apărea în editura tipografiei „Aurora“ (A. Todoran) din Gherla, care a emis următorul apel la abonare: „Vasiliu Ranta-Buticescu e o persoană de o reputație literară bine stabilită. Novelele lui — tot atâtea mărgelile prețioase — se cetesc cu multă plăcere; recunoscuta lor frumseță, credem, că ne dispensează de ori-ce elogiî. Eră o lacună simțită în literatura română, pe cât aceste drăgălașe novele nu steteau încă la dispozițiunea onoratului public cetitor în formă de volum separat; deci, cu publicarea lor credem a împlini o dorință generală a tuturor cetitorilor și amicilor literaturii noastre. Convins de acest adevăr, dorind a umplea această lacună, și a face prin aceasta un serviciu literaturii românești, îndemnat de câtră mai mulți amici și bărbați de litere, am pus sub tipar, deocamdată un volum din cele mai alese novele ale dluî V. Ranta-Buticescu; și, îndată ce sprijinul onoratului public me va încurăgia, voiî continuă cu volumul al II-le. Cartea va cuprinde cel puțin 18 coale de tipar, și va fi ajustată după toate condițiile artei moderne. Prețul unui exemplar e 1 cor. 60 fil. și porto 20 fil. Pentru România 2 lei 20 bani. Domniî colectanți vor primi tot după 10 exemplare — unul ca rabat. Opul se poate procura de la tipografia „Aurora“ din Gherla — Szamosujvár. Tot acolo sunt a se trimite și foile de prenumerațiune, precum și baniî. Baniî se pot trimite de-odată cu foile, sau se pot spedă după apărere prin rambursă, observând înse, că în cazul cest de pe urmă, speșele postale prin spedarea opului în leg. + rambursă recomandat va costă mai mult. Coalele de abonament sunt a se retrimite până în 1 martie 1902. Subsemnatul, am onoare a solicițată sprijinul onoratului public cetitor, în firma convicțiune, că va primi un op beletristic foarte prețios. Gherla, în 10 decembre 1901. A. Todoran, proprietarul tipografiei „Aurora“ Gherla — Szamosujvár.

Publicațiuni noue. Dl *Dimitrie N. Comșu*, doctor în drept, proprietar rural în România, a extras în broșură un studiu ce a publicat în „Revista de drept și sociologie“, și intitulat „Un nou proiect de Casă rurală“. — Dl profesor dr. *Toma Tomescu* a publicat în broșură lecțiunea de deschidere a cursului seî de pathologie internă de la facultatea de medicină din Bucureșei, care tratează despre „Câteva lacune în educația noastră medicală“. — „După Dragoste“, un volum de nuvele de cunoscutul scriitor și folklorist Artur Gorovei. — Dl *Christ D. Stăico-vici*, directorul „Băncei Poporului“ a publicat o mică broșură despre „Reglementarea Muncei“.

Istoria poeziei lirice la Români până la Alexandri. *Premiul Adamachi*, de 5000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1904 a Academiei Române celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Istoria poeziei lirice la Români până la Alexandri“. (Decis. 7 aprilie 1899). Scriitorul, care va întreprinde opera aceasta, va începe lucrarea sa pentru întreaga româtime, de la timpurile cele mai depărtate ale poeziei noastre, cercetând originile și începuturile ei, până în sinul poeziei populare. Va trece apoi în studiu pe larg poezia lirică din secolele precedente secolului XVIII, pe cea din secolul XVIII în special, și va vini până în

Plăcerile sunt trecătoare, gloria eternă.

Periandru.

timpurile noastre, descriind și analizând în mod dezvoltat pe toți poeții lirici morți astăzi, până la Alexandri esclusiv. Lucrarea va fi întemeiată pe cea mai întinsă critică literară și estetică, punând în evidență nu numai frumusețile limbii, ale formațiunii ei, ale locuțiunilor poetice, ale deosebitelor dialecte și ale variantelor de prin provinciile române, ci oglindirea moravurilor, a sentimentelor și, mai pe sus de toate, a idealului urmărit de poporul român în poezia sa. O prefață largă va introduce pe cetitor în opera aceasta; ea va cuprinde un studiu pregătitor asupra poeziei lirice în genere. Terminul prezentării manuscrisurilor la concurs este până la 1 septembrie 1903.

Istoria igienei în România. Dl dr. I. Felix, membru al Academiei Române, a ținut în sesiunea generală trecută două lecture foarte importante. Aceste se publică acum în broșuri scoase din Anale sub titlul: „Istoria igienei în România în secolul al XIX-lea și starea ei la începutul secolului al XX-lea“. Partea I, întîiul memoriu, de 148 pagini în 4° conține, după o introducere: 1, literatura igienei; 2, învățămîntul medicinei și al igienei; 3, administrațiunea serviciului sanitar, a igienei și a poliției sanitare; 4, prevenirea boalelor; 5, boalele infecțioase și contagioase; boalele epidemice, endemice și sporadice: scarlatina, pojarul, tusea convulsivă și disenteria epidemică, influența, febra puerpeală, febra tifoidă, tifosul, difteria și crupul, versatul și vaccinațiunea. Igienea, ne spune autorul, nu este o știință pură, ci o știință aplicată, pe care nu o poate ignora administratorul, economistul, omul de stat; nu numai dascălul modest, care învață igiena, ci și omul de stat trebuie să tragă bilanțul activității națiunii pe terenul igienei, să-și dea socoteala de toate condițiunile de cari depinde propășirea, prosperitatea poporațiunii. Cu înalta sa compotență, eruditul autor tratează subiectul său cu succes complet, dându-ne o icoană fidelă a istoriei igienei. În deosebire este prețioasă literatura igienei, care ne arată tot ce s'a scris la noi, începînd cu dr. Vasici, pe terenul acesta. Prețul 1 leu 50 bani.

La premiul Adamachi de 5000 lei (divisibil), care se va decerne în sesiunea generală din anul viitor 1902 a Academiei Române, au intrat următoarele cărți: Adam (Ioan), Rătăcire. Roman, București, 1902. — Bărbulescu (Ilie), Cercetări istorico-filologice. I, Calvinismul și începutul d'a se serie româneșce. II, Slavonismul și introducerea limbii române. III, Doc. lui Radu VV. către Brașoveni, Rîjnoveni și vameșul Alexandru, București, 1900. — Becescu (Florian I.), Vise și iacrimi, ed. I, Craiova, 1901. — Borgovanu (V. Gr.), Ionel. Educațiunea unui bun copil, București-Gherla, 1901. — Dauș (Ludovic), Eglă. Poem dramatic, București 1901. — Dimitrescu (Crist. N.), Florile iubirei. Poesii, București 1901. — Dimitrescu. Quatrene. Epigrame, epitafuri, humoristice, varie, București 1901. — Dragomirescu (Iuliu), Cântarea cântărilor. Poemă ebraică, București 1901. — Gheorghiu (Ernest C.) și dr. S. C. Gheorghiu Vênătoarea în România 1901. — Grigorovitz (Em.), Români în monumentele literare germane medievale, București 1901. — Marinescu-Avrămin (Ilie), Proceul apercipiunii sau treptele didactice formale aplicate la lecțiuni practice din toate obiectele învățămîntului primar, ed. I, București 1901. — Pacu (Moise N.), Elemente de morala creștină, Galați

1901. — Petraru (Constantin G.), Studiul impozitelor române, București 1900. — Rosetti (Radu D.), Cele din urmă. Poesii, București 1902. — Smara (Gheorghiu S.), Calvar, București 1901. — Theodoride (Achile), Olimpio (teatru), București 1900. — Vlahuță (A.), România pitorească, București 1901. — Zanne (Iuliu A.), Proverbele Românilor, vol. VI, București 1901.

„Rhapsode de Dimbovița“. În ședința publică anuală a Academiei franceze, în anul acesta a raportat membrul Gaston Boissier despre activitatea academiei. Între altele amintește și despre premiarea cărții „Rhapsode de la Dimbovița“ a dsoarei Elena Văcărescu, și-i face următoarele elogii: „Rhapsode de la Dimbovița“, este o culegere de cântece românești, pline de idei poetice originale, în cari se simte inspirațiunea unui singur popor, care amestecă dragostea de-a trăi cu un fel de voluptate de-a muri. Dra Elena Văcărescu, după-ce le-a audiat cântându-se prin câmpiile țării sale, le-a transcris în limba ei națională, apoi le-a tradus în franțuzeșce, „căci“, ne zice, „dintre toate limbile, aceasta mî-e mai dragă și-mi întovărășește cu cea mai mare grație și precisiune mersul gândirii mele“.

Avis. Publicînd scrierea episcopului francez Em. Bougaud, tradusă de Salba și intitulată „Mama Stulu Augustin“, eu n'am rivnit la nici un câștig material, de aceea am și satorit prețul cel mai mic posibil pentru o carte așa voluminoasă, — 8° 494 pag. — adecă 2 cor. Acum inse, după ce socoteala definitivă a tipografiei a întrecut cu mult suma prevădută de mine, așa cât din prețul satorit nici în cazul cel mai bun nu aş putea acoperi toate îndatoririle luate, me ved necesitat să mai ridie prețul cărții cu 1 coroană. Anunț deci și pe aceasta cale, că de la 1 ian. n. 1902, „Mama Stulu Augustin“, de E. Bougaud, va costă, broșurată 3 coroane, legată în pânză: 4 coroane, plus porto postal (30 fil.) Ca să se șcie. Blaș, 3 dec. n. 1901. — Dr. E. Dăianu, profesor.

TEATRU.

Teatrul Național din București. Sâmbătă la 17/30 novembre s'a jucat „Prietenul femeilor“ comedie de Al. Dumas-fiul. Rolurile principale au fost susținute de dl Petru Sturdza și de dsoara Titi Gheorghiu. Duminică, la 18 novemb. (1 decembre) la miazăzi „Lipitorile Satelor“ de Vasile Alexandri. Roulul lui Moise, creat odinioară de Millo, a fost jucat cu mare succes de artistul Liciu, care a făcut din acest rol una din cele mai splendide creațiuni ale sale. Seara „Romeo și Julieta“ capo d'opera lui Shakespeare, cu dna Aristița Romanescu și dl Aristide Demetriade în rolurile principale. Marți 20 novemb. (3 decembre) beneficiul dnei Aristița Romanescu, cu emoționanta dramă a lui Echegaray „Sângele spală“. — În locul devenit vacant prin moartea artistului Hasnaș a fost numită societară dra Titi Gheorghiu.

Reprezentăție teatrală română în Sibiiu. Reuniunea sodalilor români din Sibiiu va da astăzi vineri ia 6 decembre n. o reprezentăție teatrală în teatrul orașenesc de acolo. Se va jucă „Sâmbăta morților“ dramă din popor în 5 acte, de Raupach, localisată de Teodor V. Păcățianu. În piesă vor jucă:

dna Paraschiva Ișan, domnișoarele Elena Grindean, Elena Baiu, Ana Banca și dnl Nicolau Bratu, Ioan Imberus, George Poponea, Nicolau Ișan, George Trifan, Nicolau Stoica și alții. Venitul curat e destinat pentru daruri de Crăciun sârăacilor români.

Concertul dlui Dimitrie Popovici la Sibiu, dat în duminica trecută, în sala de la „Musikverein“, cu concursul dsoarei Bertha de Riesenberger, a avut următorul program: 1. C. Giulio: „Amarili“, cântec vechiu italian, esec. de dl D. Popovici. 2. a, I. B. Förster: „Leichenbegängnis“; b, C. Löwe: „Prinz Eugen“, baladă, esec. de dl D. Popovici. 3. P. Mascagni: „Scenă și arie din Cavalleria Rusticana“, esec. de dsoara Bertha de Riesenberger. 4. a, Eminescu-Dima: „Dorința“; b, Alexandri-Dima: „Groza“, baladă, esec. de dl D. Popovici. 5. C. Löwe: „Archibald Douglas“, baladă esec. de dl D. Popovici. 6. a, H. Wolf: „Der Musikant“; b, H. Wolf: „Wer sein holdes Lieb verloren“; esec. de dl D. Popovici. 7. a, R. Fischof: „Blühender Schleh“, b, B. Bock: „Das verlassene Mägdlein“, c, B. Bock: „Vor der Schmiede“; d, I. Brahms: „Reit über das Feld“; e, I. Brahms: „Meine Liebe ist grün“, esec. de dsoara Bertha de Riesenberger. 8. a, Alexandri-Ștefănescu: „Cântecul Fluierașului“; b, Alexandri-Ștefănescu: „Mândruliță de la munte“, esec. de dl D. Popovici. 9. R. Schumann: „Die beiden Granadiere“, esec. de dl D. Popovici. Concertul, se înțelege, a reușit admirabil. Sala a fost plină și a aplaudat cu entuziasm pe artistul care a încântat pe toți. După concert o parte a publicului s'a intrunit la cina comună în sala cea mare din etajul din otelul „Împăratul Romanilor“, la care și dl Popovici a luat parte. S'a pronunțat mai multe toasturi, de cătră dnl dr. Elia Cristea, dr. V. Bologa, Cunțan și Victor Păcala. Artistul răspundând, a închinat în sănătatea dlui G. Dima, căruia s'a comunicat aceasta prin fir telegrafic.

Reorganizarea teatrelor în România. Ministerul de culte a numit o comisiune pentru compunerea unui proiect de lege asupra reorganizării teatrelor în România. Din aceasta comisiune fac parte dnl St. Sihleanu, C. I. Nottara de la Teatrul Național din București, dl C. B. Penescu de la teatrul din Iași și dl A. Olteanu de la cel din Craiova.

Piesă cu subiect românesc pe scena maghiară. Zilele trecute s'a jucat în teatrul popular din Budapesta o piesă cu subiect din viața poporului român, intitulată „Flórka szerelme“ (Dragostea Florichii) de dl Moldován Gergely. Precum aflăm din ziarele de acolo, piesa e foarte slabă; are o intrigă deșchiată, care nu pune în relief trăsături marcante din viața poporului. Tot ce a compus autorul, e fără valoare; numai ce a produs din popor e interesant și frumos. Dansurile, de și n'au fost jucate întocmai, au atras multe aplause. Ceea ce în deosebi a surprins și încântat pe poți, au fost doinele populare românești, cântate cu vervă de renumita cântăreață dna Blaha Louisa. Ziarele maghiare sunt unanime întru a face elogiul frumuseții admirabile a doinelor noastre din popor.

PICTURĂ.

Expoziția pictorului Ștefan Popescu. Principesa Maria a vizitat zilele trecute expoziția pictorului Ștefan Popescu din București și a cumpărat mai multe tablouri.

Altă expoziție artistică la București. Pictorul N. Vermont va deschide în curând o expoziție de tablouri în Pasagiul Român (București). Apreciatul pictor a fost în vremea din urmă de-o hărnicie fără seamăn. Amatorii vor avea de admirat peste treizeci de lucrări noue.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Visitațiunii de biserici și școli în Bihor. Pr. Cuv. Sa părintele vicar episcopesc gr. or. din Oradea-mare *Vasilie Mangra* la finea lunii trecute a continuat visitațiunea de biserici și școli. De astădată a vizitat cele de pe Crișul-repede, din nemijlocita apropiere de Oradea-mare.

Alegerea de protopresbiter al Vârștului se va face la 9 decembrie nouă, sub presiunea părintelui protopresbiter Andrei Ghidiu din Caransebeș, ca comisar consistorial.

Alegere pe paroc gr. or. român în Arad. În legătură cu protopopiatul Aradului, serie „Tribuna Poporului“, este a se întregi și parochia centrală; ieri (1 dec. n.) s'a făcut această alegere, care a avut următorul rezultat: 90 voturi a intrunit dl Iancu Ștefanuș, actualul administrator protopopes, iar vre-o 20 de voturi s'au împărțit între dnl V. Beleş și dr. I. Petran.

Fondurile și fundațiunile archidiecezane din Blaș. Ultimul cercular mitropolitan comunică clerului din archidieceză, conspectul fondurilor și fundațiunilor aflătoare în administrația casei centrale. Datele publicate sunt luate din rațiociniile de pe anul 1899, trecute prin revisiunea consistorială. Credem, scrie „Unirea“, că e bine să dăm aci câteva estrase din acel conspect, fiind de interes public. Numărul acestor fonduri în 1899 a fost de 189, față de anul premergător o creștere de 13 fonduri. Avera totală a fost de 2.757.642 fl. 27 cr. și fcs. 8500 arătând față de trecut o creștere de peste 100 mii fl. ce a rezultat din adaugerea de fundațiuni noue, ca Vișa II (20.776.40), Filip (10.000), Vișa-stipendii (5500), George și Ioan Vișa (2000), Școala din Sâncel, Coșocna ș. a. Cercularul spune, că valoarea realităților celor mai multe fundațiuni nu e cuprins aici. Pe lângă aceea, în acest conspect nu sunt cuprinse nici fundațiunile aflătoare în administrația statului, cari încă represintă o avere destul de considerabilă. În numărul acesta de 189 fonduri, sunt cuprinse și hărțile de valoare (ca obligațiuni de regal, de rentă ș. a.) averea singuraticilor bisericii, grupate în conspect după districtele protopopești. Mai sunt unele fundațiuni mai mici, cari până acum sunt numai depositate, apoi fundațiuni de liturgii și capitale mai mici de a unor biserici.

Noi doctori în drept. În ziua de 30 novembre au fost promovați la universitatea din Cluș de doctori în științele juridice domni: Vasile Crișanu și Emil Dan.

C E E N O U.

Hymen. Dl *Iuliu Lăzărescu*, absolvent de teologie din diecesa Caransebeș și dsoara *Victoria Petrovici* s'au cununat la 11/24 novembre în TELA, comitatul Caraș-Severin. Nuni au fost dl și dna Virgil

Tomiei, parnimfă dsoara Ofelia Ruculescu cu dl I. Vraciu teolog.

Reuniunea femeilor române din Braşov s-a ținut adunarea generală la 6/19 noiembrie sub presiunea dnei Balaşa Blebea. Din raportul comitetului s'a vădit că acela a dat un ajutor de 250 coroane fetiței orfane Aneta Baboian ca să învețe croitoria într'un atelier din Viena. Din colecta făcută pentru îmbrăcarea fetițelor sărace, s'au ajutat 35. La 30 ianuarie s'a serbat jubileul de 50 de ani al înființării reuniunii. În internatul reuniunii anul trecut au fost 16 fetițe cu plată, 4 bursiere; în orfelinat 7 orfane în vârstă de la 6—12 ani. În anul școlar prezent în internat sânt 24 eleve cu plată, 4 bursiere, în orfelinat 1. S'a decis să se cumpere o casă sau un loc pe care să se clădească un edificiu potrivit pentru trebuințele internatului-orfelinat și s'a însărcinat comitetul să presinte o propunere în privința asta la viitoarea adunare generală. Avera reuniunii la finea lui octombrie an. c. a fost 91.656.57 coroane. Fondul internatului-orfelinat s'a ureat la 3.972.58 cor.

Reuniunea femeilor române din com. Hunedoarei se va întruni în adunare generală la 8 decembrie n. în Deva, în localul casei române, sub presiunea dnei Elena Hossu-Longin n. Pop, secretar dl Dionisie Ardelean.

Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiului va ținea adunarea sa generală ordinară în comuna Aciliu la 2/15 decembrie. La ordinea zilei va fi: 1. Presentarea raportului general al comitetului central, a rațiociniilor pe anul 1900 și proiectul de budget pe 1902. 2. Propunerii eventuale din partea membrilor.

Serata cu dans din Timișoara, aranjată de damele române din Timișoara-Fabric, la 26 noiembrie n. a reușit excelent. Damele, în frunte cu dna Maria dr. Putiei, au făcut numărul public o seară neuitată de veselie. Dansurile sociale au fost dansate de peste 80 de părechii.

Au murit: *Mihail Dobrea* vice-protopop onorar și preot gr. cat. român în pensie, la Tulgeș, în etate de 87 ani; — *Elie Alimănescu-Băncilă*, tipograf, în timpul din urmă răspundător pentru redacțiunea „Tribunei“, la Reșinari, în floarea etății.

DIN LUME.

Chioșcul românesc din Stuttgart. Am scris într'unul din numerele trecute, că la o serbare de caritate din Stuttgart, capitala Württembergului, în luna trecută, s'a aranjat și un chioșc românesc sub patronajul dnei G. Benger, soția consulului general al României. Acum aflăm, că aceasta întreprindere a avut mare succes. Chioșcul românesc eră instalat în două saloane spațioase, decorate în mod admirabil cu diferite țesături, coroane, obiecte de industrie casnică, toate producție națională românească, precum și două tablouri reprezentând unul Bucureștii și altul Sinaia. Peste două-zeci de doamne și domnișoare din aristocrația württembergică în costume țărănești din România serviau visitorilor consumații veritabile românești, pe când lăutarii îi delectau cu diferite arii naționale românești. Regele și regina

au vizitat și ei chioșcul românesc admirând obiectele de industrie țărănească.

Mari turburări studentești la Atena. De câteva săptămâni au izbucnit mari iritațiuni în Atena. Causa nemulțumirii este, că Biblia, care pân' acuma există numai în vechia limbă elenă, s'a tradus, la dorința reginei, în cea greacă modernă. Grecii nu aprobă aceasta, căci textul vechiu elen a conservat tradițiunile elenice și a contribuit în largă măsură la conservarea sentimentului pan-elenic. Nemulțumirea a eșit înteu din cercurile studenților de teologie, cari apoi au atras și pe ceilalți studenți. Au erupt mari turburări pe strade, ostașii au împușcat în studenți, dintre cari 8 au murit, 50 s'au rănit. Mitropolitul a dimisionat, guvernul huiduit a cădat. Cu mari sforțări s'a restabilit ordinea

La încheierea foii noastre primim următoarea depeșă care va umplea de jale tot sufletul român :

București 5 dec. seara la 10.

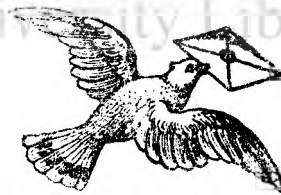
Scriind istoria neamului, stegarul

V A S I L E U R E C H I Ă

moare subit.

Onoare memoriei sale !

Poșta redacției.

Olimpia. Ne-a surprins plăcut scrisoarea. Am găsit în ea calități frumoase, în deosebi simțire. Îi lipsește înse fondul unitar, nu șcim care v'a fost scopul. Mai încercați; dar scrieți mai legibil.

G. F. Se zice „Orade“, prin urmare cu articol se pronunță corect „Oradea“ și nu „Oradia“, precum scriu unii (mai cu seamă bănățenii); dacă se scrie „Oradia“, ar trebui să se rostască cu accentul pe *i*, Oradia, ca Varadia, Gavoșdia etc., dar nu se accentuează astfel, deci nici nu se poate scrie așa.

Duh I. P. Nu ne-am indoit de loc. Avem convicțiunea că ori care om corect, care primește foaia, se simte dator a responde abonamentului. Noi anunțăm la începutul fiecărui trimestriu ca toți cei ce nu vor să fie abonați, să refuze primirea; dacă nu refuză, sântem în drept a crede că vor să aibă foaia și ca sânt dator să achite costul ei.

Florica. Un subiect foarte usut, în care n'ai pus nici o culoare nouă. Dar limba e bună; asta ne îndeamnă să-ți zicem ca să mai încerci, când vei găsi vr'un subiect mai nou și mai interesant.

Arad. P. B. Regretăm că nu ve putem împlini cererea

Căldarul săptămânei.

Dum. XXVII. du. Rosalii, ev. 13 dela Luca c. 19, v. 91, gl. 2, a inv. 5

Diua sept.	Căldarul vechiu		Căld. nou
Duminică	25	M. Ecaterina	8 (+) Zem. Născ.
Luni	26	C. Alimpiu	9 Leocadia
Marti	27	M. Iacob Persul	10 Iudita
Mercuri	28	C. Stefan	11 Damasc hin
Joi	29	P. Paramon	12 Maxenti us
Vineri	33	† Ap. Andreiu	13 Lucia
Sămbătă	1	Prof. Naum	14 Spiridon

La numărul acesta alăturăm „Foaia de prenumerațiune la „Novele“ de Vasiliu Ranta-Buticescu“ a librăriei Aurora (A. Todoran) din Gherla.

Proprietar, redactor răspundător și editor: IOSIF VULCAN. (STRADA ALDĂS NR. 14/296 b.)